

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVI. Nunquam licitum est innocentem occidere directè, & per se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

- Principis, aliis occidendi. Quia hoc non est se occidere, sed solum se non conservare, periculoque mortis se objicere, preferendo commune bonum vitæ propriæ. Quod laudabiliter fit, juxta S. Doctorem n. 177. laudatum.
- 180 2°. esse licitum, in communi naufragio, dum unica tabula haberi potest, eam non arripere, cum posses, sed Principi eam permittere. Bandem ob rationem. Si tamen eam prior occupasses, non posses eam te deicere, ut Principi dares. Quia eam te deicendo teipsum positivè occideres, perinde ac si de nave te in mare dejeceres.
- 181 3°. suidii reos esse, qui per frequentem crapulam, ebrietatem, vel obscenam libidinem, aliavè animi perturbationes seiplos occidunt. Dicitur enim Eccli. 31. *Multos exterminavit vinum. . . . Quis vita est ei, qui minuitur vino? Quid defraudat vitam? mors.* Et c. 37. *Propter crapulam multi obierunt: qui autem abstinet est, adjicit vitam.* Proverb. 17. *Animus gaudens atatem floridam facit; spiritus tristis exsiccat ossa.* Eccli. 30. *Multos occidit tristitia.* 2. Cor. 7. *Sæculi tristitia mortem operatur.* Eccli. 29. *Zelus & iracundia minuum dies,* &c.
- 182 4°. non esse quidem licitum jejuniis, laboribus, & aliis carnis afflictionibus macerare corpus ex intentione civis moriendi; licitum tamen laudabileque esse, id cum discretionem facere, ex intentione placendi Deo; corpus in servitum redigendi, Christi mortificationem jugiter in corpore circumferendi, seque peccatorem, nulli rei nisi pœnitentiæ natum, agnoscendi, etiam si vita inde nonnihil abbrevianda sit. Hoc enim pluribus sacris testimoniis probat S. Augustinus enarrat. in Plal. 40. docentque innumera exempla Sanctorum. Et ratio est, quia vita christiana continua pœnitentia esse debet, juxta Tridentinum: nam ipsimet justi semper aliqua ex parte sunt peccatores; ipsos proinde semper oportet gemere, semper corpus castigare & emendare, semper mortificare membra sua quæ sunt super terram.
- 183 Et idipsum confirmat laudabilis praxis Carthusianorum, qui ex suæ Religionis consuetudine à carnibus abstinent, etiam in periculo mortis, etiam non obstante Medicorum præscripto, carnes ad mortem evadendam necessarias judicantium; ad quod nihilominus non tenentur, magis quam S. Casimirus ad castitatem ex Medicorum præscripto acceptâ uxore amittendam, ut conservaret vitam suam: sive quia Medici in similibus sæpè fallunt & falluntur; sive quia regulariter alii sunt cibi, ex vitellis ovorum recentium, vel ex delicatis piscibus confecti, qui carnibus æquipollent, & convenientiores sunt debilibus stomachis, qui à longo tempore carnibus abstinerunt; sive denique quia nunquam evidens est carniarum necessitas ad vitæ conservationem. Stante verò invidentiâ istâ, fallibilitateque judicii Medicorum, melius est se per abstinentiam expo-

Tom. II.

nere periculo mortis, quam laudabilem Ordinis observantiam, sanctâ consuetudine introductam, periculo relaxationis. Sed hac de re plura & præclara videri possunt apud Gerfonem in tract. de temperantia Carthusianorum.

CAPUT XVI.

Nunquam licitum est innocentem occidere directe & per se.

Ita S. Augustinus l. 1. de Civit. c. 7. & 19. 184
S. Thomas q. 64. a. 6. & Doctores communiter.

Probat ex c. 23. Exodi: *Insontem & justum non occides, quia averter impium.* Quibus postremis verbis significatur id esse intrinsecè malum.

Objicies 1°. quia licitum est præcindere membrum, etsi sanum, pro salute totius corporis, ut si innocens à Tyranno sis occidendus, nisi tibi amputes manum catenâ contractam, quâ captivus teneris. Similiter ergo licitum est civem innocentem, pro totius Communitatis conservatione occidere, dum v. g. Tyrannus, civitatem obsidens, vult sibi mitti caput ipsius; aliâ civitatem everfurus. Siquid enim obstaret, foret quoddam solus Deus sit Dominus vitæ innocentis. At solus etiam Deus est Dominus membrorum innocentis, eo tamen non obstante membrum physicum, licet innocens, pro salute totius corporis physici licet amputatur: ergo & membrum politicum pro salute totius politici.

Et confirmatur, quia civis ille pro communi bono se exponere tenetur, & nisi faciat, in pœnam delicti à Republica occidi potest. Præstat enim ut unus homo, quam tota gens pereat.

In isto casu Rempubicam posse, pro communi salute, innocentem directè occidere, docent Joannes Pontius Carl. Theol. disp. 5. q. 5. conclus. 4. n. 25. & Bonæ-Spei to. 3. tr. 4. disput. 8. dub. 2. resolut. 5. Sed in contrarium est laudatus Exodi locus, à cujus generalitate ratione purè humanâ non licet excipere. In contrarium quoque est Augustinus loco citato, Doctoresque passim omnes, existimantes id intrinsecè malum.

Nec ratio duorum illorum quidquam probat, quia nimis probat; eo utique casu licitum esse innocenti directè interficere seipsum, id exigente Tyranno, civitatem alioqui subversuro; quemadmodum ipsi licitum est membrum suum excindere pro salute totius corporis physici in casu posito in objectione. Absit verò ut id concedam: cum Augustinus ubi supra modis omnibus inculcet, nulli, præfertim innocenti, quacumque ex causa fas esse seipsum occidere sine jussu Dei.

Ad objectionem ergo respondeo negando consequentiam: quia hæc in re philosophandum non est de politicis, sicut de physicis membris: eò quod membrum physicum non habeat esse propter se, sed propter totum; po-

liticum verò, tamen pars Reipublicæ, non solum habeat esse propter Reipublicam, sed & propter se. Unde nec tantam habet subordinationem ad Reipublicam, quantum habet manus ad reliquum corpus.

189 Ad confirmationem, nego consequentiam: si enim in pœnam delicti tunc possit occidi: non ergo innocens, sed nocens. De quo postea.

190 Objicies 2°. innocens, in casu quo id Reipublicæ salus exigit, tradi potest Tyranno, vel cogi ut seipsum tradat, exeundo ad Tyrannum. Igitur potest & occidi.

Negant antecedens Sotus l. 5. de just. q. 1. a. 7. Serra, Arragonius, Bonacina, & alii. 1°. quia innocentem tradere, vel cogere ut se tradat Tyranno, est actus destinatus ad necem ipsius, sicut ipsum tradere bestię devoraturę; quod non subest potestati Reipublicæ. 2°. saltem est ad necem ipsius cooperari, eo modo quo cooperarentur satellites Tyranni ipsum capientes & tradentes. 3°. non licet occidere innocentem ob commune bonum: ergo nec ad mortem tradere: cum enim vita justorum conservativa sit & promotiva, non destructiva boni communis, commune bonum non magis exigit ipsius traditionem, quam occisionem. 4°. vita justorum solum esse potest impeditiva boni communis ex malitia Tyranni: quemadmodum ergo Tyranni malitiã exigente non licet ipsos occidere; ita nec tradere. 5°. pro salute Reipublicæ fas non est Tyranno tradere innocentem virginem contumendam: ergo nec occidendam. Propterea Authores illi concedunt quidem Reipublicam posse tunc innocentem non defendere, imò e civitate quoque expellere; sed non tradere ad mortem poscenti, nec cogere ut seipsum tradat.

191 His tamen non obstantibus, satis probabiliter existimant Bannez, Ledesma, & alii communiùs, Reipublicam posse eo casu tradere innocentem, licet occidere non possit, sicut ipsemet innocens potest, imò tenetur (inquit Tannerus disp. 4. q. 8. dub. 5. n. 54.) pro Reipublicæ salute seipsum tradere, animamque suam evidenti periculo exponere pro fratribus suis. Quia tenetur communem Reipublicæ salutem proprię præferre, uti docet S. Thomas supra n. 177. Et hoc est quod fecit Eleazar 1. Machab. 6. *Dedit enim se, ut liberaret populum suum*, prout ibi dicitur, & à S. Ambrosio mirificè laudatur l. 1. de offic. c. 40. Potest autem Reipublica ipsum compellere ut faciat id quod facere tenetur; & si contumaciter resistat, ipsum, non jam innocentem, sed nocentem occidere, sicut occidere potest militem renuentem servare stationem, in loco ubi certa mors ipsi imminet, compellere etiam Chirurgam ad servendum pestiferis, dum grassante peste, nullus ultrò vult servire.

192 Atque hinc facillè occurritur allegatis in contrarium. Ad 1um. enim responderetur, quòd sicut traditio sui in illo casu non est actio ex

se & naturã suã ordinata ad suicidium; sic traditio ipsius à Republica non est actio ex se ordinata ad homicidium, seu innocentium, uti est tradere truculentę bestię, utpote naturã suã ferã, & carenti libertate, quã quia gaudet Tyrannus, potest istã traditione benè uti, & non abuti.

Ad 2um. responderetur, quòd sicut traditio sui ipsius non est cooperatio ad necem sui; ita nec traditio Reip. quæ idèd non censetur cooperari innocentium Tyranni, quia sponte non tradit; sed compulsã necessitate providendi salutis communi; quam proinde solum censetur intendere, non innocentium, sicut dum innocens tradit seipsum. Idem aliqui dicunt de iis satellitibus, qui innocentes capiunt & tradunt Tyranno, non sponte, sed ex necessitate vitandę mortis, aliis sibi comminatę. Sed hoc non caret difficultate: quia ut se liberent à discrimine, non debent innocentem in illud conjicere. Sed si hoc ipsi non possint ut se liberent à discrimine privato, consequens non est Reipublicam non posse, ut se liberet à discrimine publico.

Ad 3um. negatur consequentia: quia disparitas patet ex dictis n. 191. & quamvis commune bonum per se loquendo nunquam exigat traditionem justorum magis quam occisionem; eam aliquando exigit per accidens: sicut enim per accidens aliquando exigit ut seipsum justus tradat; ita & ut ipsum renuentem Reipublica tradat.

Ad 4um. negatur iterum consequentia: 195 quia innocentem occidere est intrinsecè malum; non tradere. Quod dum Reipublica facit, non tradit ut occidatur, sed ut patria liberetur.

Ad 5um. licet Wiggers & Pontius negent 196 antecedens; eo ego concessio, nego consequentiam: quia sicut citra specialem Dei inspirationem (qualem habuit Judith) virgo non potest vehementi illi periculo peccandi se exponere; ita nec Reipublica ipsam. Quòd autem virgo seipsum exponere non possit, etiam pro temporali salute totius mundi, Evangelium satis indicat, dum non solum etui jubet oculum, manum, & pedem dextrum scandalizantem, sed & pro ratione dicit: *Quid enim prodest homini, si mundum universum cretur; anime verò sua devirimentum paratur, &c.*? Tentat ergo Deum virgo, tanto animam suam periculo exponendo, divinumque sibi in eo auxilium promittendo. Non enim promissit illud Deus, nisi ejusmodi occasiones devirantibus.

Objicies 3°. saltem innocentes, obsides 197 interfici possunt, si hostes fidem frugerint. Alias hostes semel devicti in officio contineri non possent.

Concedit antecedens Azorius to. 3. l. 2. c. 7. q. 16. Sed illud nego cum Bonacina: non enim sunt faciendã mala, ut hostes in officio contineantur; nec obsides eo ipso viden-

tur nocentes, quo obfides pro Republica nocente. Quia non videntur eo ipso participes violatae ab ipsa fidei, ut patet in S. Sanctulo, qui sese obfidem dedit pro Diacono, quem Longobardi occidere parabant, pro nescio quo crimine, cujus certe particeps Sanctulus non fuit. Videri potest S. Gregorius ipsum laudans l. 3. Dialogorum.

198 Objicies 4°. si hostem insequentem fugiens non possis aliter salvare vitam tuam, nisi calcando & occidendo innocentem occupantem angustias viae per quam te oportet transire, calcare potes & occidere, non hoc intendendo, sed praecise salutem tuam.

Respondeo id hanc rationem a Doctoribus passim concedi, quod tunc non censetur innocentem occidere per te atque ex intentione, sed per accidens & praeter intentionem; neque enim intendis innocentem occidere, sed vitam tuam salvare; sicut qui ex turri conflagrante se praecipitat, licet cum certo mortis periculo, ut flammam evadat, non censetur se occidere per se atque ex intentione, sed tantum fugere certissimam & saevissimam mortem, per ignem se invadentem. Actus proinde ille exiliendi, licet sit illativus mortis, & eo censetur quis intendere sui occisionem, si sine extrema necessitate fieret; secus in extrema illa necessitate: sic etiam qui justo bello civitatem obsident, tormenta sua dirigere possunt in turrim victoriam impediendam, etiam si innocentes in ea ligati cum nocentibus perituri sint. Quia innocentium mors sequi censetur praeter intentionem, & per accidens respectu ad intentionem, & per accidens respectu ad intentionem, etiam si sequatur per se respectu ad physicam turris subversionem. Et ita Doctores communiter tradunt.

CAPUT XVII.

Neque ipsi Judici sui est capitis damnare probatum in judicio nocentem, quem privata scientia certo scit innocentem.

199 Antiqua est hac de re controversia, in qua Theologi Theologis, & Jurista Juristis inveniuntur diversa sensisse.

Sed assertio nostra probatur 1°. ex cap. 23. Exodi, cujus titulus est, *Leges praefixae Judicibus*, versu autem 2. dicitur: *Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in judicio plurimorum acquiesces sententiae, ut a vero devies.* Et v. 7. *Insonem & justum non occides, quia aversus impium.* Nec Judex ergo debet in judicio plurimorum acquiescere testimoniis, nec ex iis innocentem occidere, si sciat ea a veritate deviare, & eum qui per ea probatur in judicio nocens, revera esse innocentem.

200 2°. quando Scriptura dicit: *Non moechaberis*, vetat accessum ad non suam, etiam in judicio probatam suam, nec Judex privata scientia certo sciens Antoniam non esse uxorem Titii, licet in judicio probata fuerit uxor, sententiam ferre potest, qua Titius, tamquam executor publicae istius sententiae, ad ipsam accedat, quia id est intrinsece malum. Atqui

Tom. II.

insonem & justum occidere pariter est intrinsece malum, uti probatum est cap. praecedenti: dum ergo Scriptura dicit: *Insonem & justum non occides*, pariter vetat occisionem innocentis, in judicio probati nocentis, nec Judex privata scientia certo sciens innocentiam ipsius, sententiam ferre potest, ut occidatur.

3°. vita innocentis non magis subest auctoritati Judicis innocentiam ipsius certo cognoscens (licet scientia privata, non publica) quam corpus uxoris non suae in casu proxime dicto: nec Deus magis dedit auctoritatem Judici disponendi de vita innocentis propter bonum publicum, servandamque formam judiciorum, quam disponendi de corpore Antoniae in eodem casu, propter bonum publicum, &c. Neque enim bonum publicum magis unum exigit quam alterum.

4°. quando Deus dicit: *Non accedes ad non tuam*, excipere non licet, nisi in judicio probata fuerit tua: quia istius exceptionis fundamentum non extat in Scriptura, nec in Traditione. Similiter ergo cum dicit: *Innocentem non occides*, excipere non licet, nisi in judicio probatum fuerit nocens: quia istius etiam exceptionis fundamentum non extat in Scriptura, nec in Traditione. Nec ad hoc sufficit fundamentum petium ex humanis legibus, quae secundum acta & probata judicandum esse decernunt. Cum enim innocentis occisio prohibita sit jure naturali & divino, sicut copula cum non sua, nullam lege humana reddi potest licita, magis quam copula ista. Nec humana auctoritas sufficit ad excipiendum a generali lege divina; sed ad hoc auctoritas requiritur divina, nobis per Scripturam vel Traditionem manifestata. Deum vero dedisse Judicibus auctoritatem occidendi innocentem, cognitum certo talem, licet probatum in judicio nocentem, nullibi per Scripturam vel Traditionem manifestatur.

5°. contra leges, vel divinas, vel humanas, Judex nullas probationes admittere debet. S. Thomas q. 67. a. 2. ad 4. Ergo Judex certo cognoscens (licet scientia privata, non publica) testimonia contra innocentem esse falsa, non debet ea recipere, nec iis acquiescere ad faciendum contra legem divinam, *Insonem non occides*. Neque enim iis testimoniis fidem potest adhibere contra certam quam habet scientiam in contrarium. Cum enim una & simplex sit veritas, & veritas veritati contraria esse non possit, Judex credere non potest esse verum, cujus contrarium certo scit esse verum; nec proinde vera esse publica testimonia, quae certo scit esse falsa, v. g. esse verum quod homicidium sit a Titio commissum, quod Judex propriis oculis vidit, non ab ipso, qui praesens non erat, sed ab alio fuisse commissum. Quoties ergo allegata & probata in judicio pugnant cum certa scientia (licet privata) Judicis, fidem Judici facere non possunt. Atqui innocentem condemnare non potest propter allegata & probata,